

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д.УШИНСЬКОГО»
Навчально-науковий інститут фізичної культури спорту та спеціальної освіти
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

**ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ І
РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Матеріали XXVIII всеукраїнської науково-практичної конференції

Одеса 2025

УДК 376

П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ

Вченої Ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 5 від 30.10.25р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Гончар І.Л. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спортивних дисциплін Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Кисличенко В.А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ННПІ імені О.В.Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

*Головний редактор – професор **Форостян О.І.***

*Відповідальний редактор – професор **Соколова Г.Б.***

*Технічний редактор – доцент **Начинова О.В.***

Члени редколегії:

Арнаутова Л.В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Лещій Н.П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Маматова З.Р. – старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Орленко І.М. – доктор філософії, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Григорєва Л.В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи № 75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць, Одеса, / редколегія О.Ф.Форостян та ін. – Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. – 208 с.

УДК 376

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 2025

Красовська К, ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НАСТУПНОСТІ Й ПЕРСПЕКТИВНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКАМИ ОСВІТИ	69
Кривоногова О.В., Паніна М.А. КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	72
Начинова О.В., Ганган А.С. РАННЯ ДІАГНОСТИКА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В КОРЕКЦІЇ РОЗЛАДІВ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	76
Начинова О.В., Георгієва В. ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ НА ПОЧАТКОВІЙ ЛАНЦІ ОСВІТИ	79
Начинова О.В., Поплімах Ю. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ	83
Привалова О.С., Стахова Л.Л. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ МОВЛЕННЕВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	87
Соколова Г.Б., Бойко А. КОРЕКЦІЯ ДИСПРАКСІЇ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ	91
Соколова Г. Б., Козій К. О. МОНТЕССОРІ-ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	96
Соколова Г.Б., Никифорова Ю.С. ПІСОЧНА ТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД КОРЕКЦІЇ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	100
Соколова Г.Б., Пеньковська А.В. ЦИФРОВА СЮЖЕТНО-РОЛЬОВА ГРА В УМОВАХ ГЕЙМІФІКАЦІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	105
Соколова Г.Б., Чередник К.С. КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ	109
Форостян О.І., Анкудінова В. КОРЕКЦІЙНА РОБОТА З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ	112
Форостян О. І., Артишева К. О. КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ У ДІТЕЙ ІЗ АУТИЗМОМ	115
Форостян О.І., Афтанас М.Є. ЗАСТОСУВАННЯ ЛОГОПЕДИЧНОГО МАСАЖУ У КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	119
Форостян О. І., Варга В.-Д.М. КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНМ	122
Форостян О.І., Гаркава М.М. РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОГО ДИХАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ	124
Форостян О.І., Ковалів Р. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕНЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	128
Форостян О.І., Москаль Д. КОРЕКЦІЯ ДІСГРАФІЇ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	130
Форостян О.І., Стоколос А. КОРЕКЦІЯ ДИСЛЕКСІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	133
Форостян О.І., Тарнавська А.Ф. ВПЛИВ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК ЛЕКСИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	136
Форостян О. І., Фертіченко Н. РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	140

1. Кондратенко В., Панченко О. Використання масажу в логопедичній роботі. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2011. № 17. С. 102–105.
2. Рібцун Ю. Види логопедичного масажу в роботі з дітьми із порушеннями мовленнєвого розвитку. *Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка*. 2013. Вип. 14. С. 368–372.
3. Чекан О. І. Логопедичний масаж: інновації, технології та особливості. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 49, т. 2. С. 65–68. DOI: 10.32843/2663-6085/2022/49.2.13.
4. Гаврилова Н. С. Логопедичний масаж як засіб корекції порушень артикуляційної моторики у дітей. *Актуальні питання корекційної освіти. Серія «Педагогічні науки»*. 2015. Вип. 5. 42–54 с.
5. Кувіла Д. Логопедичний масаж при корекції дизартрії у старших дошкільників. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2022. 87 с.

Форостян О. І., Варга В.-Д. М.

КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНМ

Постановка проблеми. Актуальність питань корекції мовлення у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення визначається завданнями гуманізації виховання, створенням оптимальних умов для найповнішого розкриття їхніх потенційних можливостей як суб'єкта спілкування та предметно-практичної діяльності.

Аналіз останніх матеріалів та публікацій. У Наукових виданнях щодо пізнавальних процесів дітей із загальним недорозвитком мовлення констатовано про значне їх відставання від норми (Н. Васильєва, І. Власенко, Ю. Гаркуша, Ю. Максименко, Є. Соботович, О. Мастюкова, В. Тарасун, М. Шеремет). Вони досліджують загальне недорозвинення мовлення (ЗНМ) та розкривають особливості дітей, у яких спостерігається це порушення. Ігрова діяльність посідає провідне місце в навчально-виховному процесі дошкільця. Завдання і зміст ігрової діяльності визначаються Базовим компонентом дошкільньої освіти в Україні та чинними програмами розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку. Для дошкільників із ЗНМ ігрова діяльність є дуже специфічною – у процесі гри діти проявляють дратівливість, плаксивість, агресивність; для них характерні бідність уявлень про оточуючу дійсність, відставання у кмітливості, стереотипність, одноманітність, недостатнє володіння окремими ігровими діями, порушення правил та інші негативні моменти.

Виклад основного матеріалу. У дослідженнях науковців (Н. Жукова, О. Мастюкова, Т. Філічева, Є. Соботович та ін.) наголошується на тому, що у

дітей із ЗНМ через особливості перебігу пізнавальних процесів при різних видах діяльності швидко проявляється втома, виснаження; однак, саме ігрова діяльність викликає у таких дітей підвищений та специфічний інтерес [1].

У дітей із ЗНМ з нормальним слухом та збереженим інтелектом є специфічним проявом мовленнєвої аномалії. При цьому порушується або затримується нормальний процес формування ключових компонентів мовної системи, таких як словниковий запас, граматики та фонетика. У дітей з загальним недорозвиненням мовлення спостерігаються відхилення в семантичному аспекті, що впливає на їхню здатність розуміти і використовувати слова та вирази у відповідних контекстах. Вони можуть мати обмежений словниковий запас та складності з розумінням значень слів. Також вимовний аспект мовлення у таких дітей може бути порушеним. Вони можуть мати проблеми з артикуляцією звуків або неправильним наголошуванням слів, що ускладнює їх зрозумілість та комунікацію. Загальне недорозвинення мовлення у дітей з нормальним слухом та збереженим інтелектом є складною проблемою, яка вимагає комплексного підходу до діагностики та логопедичної роботи. Одним з найбільш ефективних методів корекції є застосування гри. Гра становить основу мовленнєво-ігрової діяльності, яка включає використання набутих раніше знань, мовленнєвих умінь та навичок у нових ситуаціях.

Аналіз наукової літератури щодо різновидів ігор [3, 4] дає підстави стверджувати, що вчені класифікують ігри за такими ознаками: за ступенем гармонії серед гравців; за кількістю часу, що витрачено на гру; за змістом; за видом організації; за кількістю учасників; за наявністю правил; за матеріалом, який використовують; за психо-динамічними характеристиками; за гнучкістю; за інтенсивністю гри; за наявністю виграшу; за кількістю стратегій у грі; за характером взаємодії гравців; за станом інформації; за змістовною ознакою; за предметною сферою; за характером педагогічного процесу; за видом діяльності; за ігровим простором; за гендерною ознакою; за структурою ігрової моделі; за місцем проведення; за кількістю ходів; за ступенем керування; за наявністю чи відсутністю аксесуарів (реквізиту).

Інтелектуально-пізнавальні ігри допомагають урізноманітнити життя дошкільників, викликають інтерес до пізнавального спілкування, задовольняють потребу дітей у розвитку інтелектуальної, мотиваційної, емоційної та інших сфер. У процесі гри у дітей формується звичка зосереджуватися, мислити самостійно, розвивається увага, прагнення до знань. Відмінною особливістю цих ігор є можливість залучення кожної дитини в активну роботу. Захопившись, діти не помічають, що вчать: пізнають, запам'ятовують, орієнтуються в незвичайних ситуаціях, поповнюють запас уявлень, понять, розвивають фантазію. Адже гри тільки тоді дають результат, коли діти грають із задоволенням. Навіть найбільш пасивні діти долучаються до гри з величезним бажанням, докладаючи всіх зусиль, щоб не підвести товаришів по команді. Під час гри діти, як правило, дуже уважні, зосереджені та дисципліновані. Для розвитку звукової культури використовуються

тренувальні, імітаційні та артикуляційні вправи, які сприяють вимові звуків, розпізнаванню звуків у словах та розвитку артикуляційних м'язів. Комунікативні вправи спрямовані на розвиток комунікативних навичок дитини, де вона використовує мовлення для висловлення своїх думок, припущень або розуміння значення слів [2, 4].

Інтелектуально-пізнавальні ігри активізують, зацікавлюють дітей. Відпрацювання умінь вирішувати завдання йде в живій, захоплюючій та цікавій для них формі. Інтерес до роботи над складними завданнями робить дошкільників посправжньому творчими особистостями, дає їм можливість відчувати задоволення від інтелектуально-пізнавальних ситуацій-занять і полегшує засвоєння складного матеріалу [5]. Система таких ігор стимулює пізнавальний інтерес дитини, формує прагнення до постійного поповнення багажу знань. Момент змагальності дозволяє дитині оцінити свої можливості, а в разі перемоги – ствердитися в очах однолітків. Командну участь у грі забезпечує розвиток у дітей колективної мисленнєвої діяльності, спільного пошуку вирішення проблеми.

Висновки з даного дослідження. Ігри сприяють активізації пізнавальних процесів, що є особливо важливим для дітей із ЗНМ, у яких спостерігається специфічне формування пізнавальної сфери. Використання ігрових методів у корекції мовленнєвих порушень у дітей з загальним недорозвитком мовлення є дієвим і ефективним для розвитку лексичних та граматичних умінь дітей із ЗНМ.

Список використаних джерел:

1. Богуш А. М., Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників : мовленнєві ігри, ситуації, вправи К. : «Слово», 2012. 304 с.
2. Рібцун Ю. В. Організація та проведення у логопедичній групі ігор з Сучасні проблеми логопедії та реабілітації : *матер. І Всеукр. наук.- практ. конф. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка*, 2012. С. 47–53.
3. Конопляста С. Ю. Логопсихологія [за ред. М. К. Шеремет]. – К. : Знання, 2010. – 294 с.
4. Куликовський С. С. Проблема класифікації гри в сучасній науковій думці / *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. – 2016. – Вип. 48. – С. 168-175.

Форостян О.І., Гаркава М.М.

РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОГО ДИХАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Постановка проблеми. Правильне мовленнєве дихання є основою мовлення. Воно забезпечує нормальне голосо та звукоутворення, зберігає плавність та музичність мови. При правильному мовному диханні дитина зможе правильно вимовляти звуки, говорити голосно, чітко, виразно, плавно і дотримуватися необхідних пауз. Найперше, чому дитині важливо навчитися - це робити сильний плавний видих ротом. Малюкові треба навчитися

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
Збірник наукових праць

За зміст та орфографічне оформлення відповідальність несуть автори наукових робіт